

Ο ρόλος των εφήβων στα Μεγάλα Διονύσια και στο θέατρο του Διονύσου Ελευθερέως

Από τον 8^ο αι. π.Χ , που η λατρεία του Διονύσου ήταν ιδιαίτερως διαδεδομένη, οι έφηβοι είχαν σημαντική θέση στις παραδόσεις της αθηναϊκής κοινωνίας.

Έφηβοι ήταν οι νέοι αρσενικού γένους ηλικίας δεκαοχτώ έως είκοσι ετών, οι οποίοι διένυαν μια “θολή” ηλικιακή ζώνη. Ομοίως με τους σημερινούς εφήβους βρίσκονταν σε ένα μεταβατικό στάδιο ως προς τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις τους. Δεν αντιμετωπίζονταν πλέον ως παιδιά. Ωστόσο, δεν αναγνωρίζονταν ακόμη ως ενήλικες, εφόσον δεν ήταν πολίτες που να φέρουν όπλα για την υπεράσπιση της πόλης. Καθήκον τους ήταν η θητεία στα σύνορα της Αττικής, οργανωμένη σε περιπολίες και με ελαφρύ οπλισμό, συνήθως ένα ακόντιο, το οποίο χρησιμοποιούσαν και για να κυνηγούν ώστε να συντηρούνται από τα θηράματά τους.

Αν και θεωρητικά οι έφηβοι ήταν ανεπαρκώς εφοδιασμένοι, η φρεσκάδα της ηλικίας τους τους επέτρεπε να αντιμετωπίζουν τις εχθρικές εφόδους με επινοητικότητα και τεχνικές εξαπάτησης όπου κρινόταν αναγκαίο. Μάλιστα, λέγεται πως έφηβοι, που επέστρεφαν από περιπολία, ήταν αυτοί που για πρώτη φορά μετέφεραν το ξόανο και την λατρεία του Ελευθερέως Διονύσου από τα σύνορα της Αττικής με την Βοιωτία, και συγκεκριμένα από την κώμη των Ελευθερών, στο αθηναϊκό άστυ, στον ιερό χώρο γύρω από τον οποίο επρόκειτο να αναπτυχθεί το θέατρο του Διονύσου Ελευθερέως, στα τέλη του 6ου αι. π.Χ.

Αυτές οι παραδόσεις μνημονεύονταν στην γιορτή των Μεγάλων Διονυσίων που συνέβαινε στο θέατρο του Διονύσου Ελευθερέως, κάτω από την Ακρόπολη της Αθήνας, κατά την διάρκεια του μηνός Ελαφηβολιώνος, δηλαδή περίπου μετά τα μέσα του Μαρτίου όταν πραγματοποιείτο και το κυνήγι των ελαφιών. Η τελετή των Μεγάλων Διονυσίων κρατούσε έξι ημέρες. Την πρώτη μέρα, ομάδα εφήβων έπαιρνε το ξόανο του θεού και το πήγαινε σε ιερό στην περιοχή της Ακαδημίας, στον δρόμο δηλαδή προς τις Ελευθερές. Την δεύτερη ημέρα, το επέστρεφαν στην πόλη με πομπή τραγουδώντας το λατρευτικό άσμα του Διονύσου, τον διθύραμβο. Στην ορχήστρα του θεάτρου, η πόλη παρέδιδε στους εφήβους, των οποίων οι πατέρες είχαν σκοτωθεί στον πόλεμο, τα ιερά οικογενειακά όπλα. Την τρίτη μέρα, άρχιζαν οι παραστάσεις στο θέατρο και ίσως οι έφηβοι να είχαν τιμητικές θέσεις στο κούλον, κοντά στις θέσεις της Βουλής των Πεντακοσίων.

Μυρσίνη Γαλάκου

Μαθήτρια της Γ΄ Γυμνασίου του Καλλιτεχνικού Γυμνασίου Αθηνών